

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ÉS NYOMDASajó-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop, (Brassai-utca) 10.Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
és N. Sz. — 558A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
szedők. Kéziratokat nem
dunk vissza.

Ára 3 lej

UJ KELELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Bl. Kassasetter Robert

Budapest
Diszkrét 2.11.8.750
reievre — 380
Negyedévre — 200
Egy hónapra — 70
Egy szám — 70
varon és
Bukareszt
Egy ho-
Egy szám

1924 szeptember 6 Szombat

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 202. szám

5684. Eml. 7

Szuronyok békéje

Ha az idők nem tettek volna olyan bizalmatlanná a szavak iránt, most lelkesednünk és a meghatottság örömkönyveit kellene hullatnunk Macdonald miniszterelnök genfi beszéde fölött, amellyel a békétlen Európát a megértés és józanág ösvényére akarja terelni. Az eljövendő új idők új szimfóniájának hangjait véljük kicsendülni ebből a hatalmas beszédből, amely végre minden kendőzés nélkül, pörére vethetővé mutatja be az európai államok egymáshozótti viszonyát és azokat a veszedelmeket, melyeket a mai helyzet magában rejt. Az angol munkáskormány miniszterelnöke következetesen igyekszik megvalósítani beigért programjának egyes pontjait s míg Londonban a jóvátételi problémát igyekezett tető alá hozni, most Genfben egy lépéssel tovább megy s az általános leszerelés eszméje érdekében emeli fel dörgedelmes hangját. Mindaz, amit eddig csak lemosolygott író-politikusok és egyéb fantaszták hirdettek, most egy hivatalos kormányfő ajkáról hangzott el. Elhangzott a megváltó íge: *szuronyok segítségével nem lehet megteremteni a világ békéjét.* Aki szelet vet, vihart arat s aki fegyvert gyárt, annak hábcruznia kell. Amíg a népek folytatni fogják az örült fegyverkezést, amíg költségvetésük legdrágább milliódát a hadi kiadások emésztik fel, addig Damokles-kardként lebeg Európa fölött a háboru veszedelme. A fegyverkező államokat egy gazdasági és pszichológiai vastörvényszerűség hajtja és kényszeríti a háboru felé. Jónévtű statisztikusok megállapították, hogy a világháboru után az európai népek fegyverkezése sokkal lázasabb tempóban folyik, mint a háboru előtt és ez közel hozza a lehetőséget, hogy ha a fegyverkezés tempóját meg nem állítják, az új háboru ismét Európa közepén kopogtat.

A genfi konferencia ennek a fegyverkezési örületnek akar gátat emelni. Hogy sikerülni fog-e, az még a jövő titka, egyelőre csak Macdonald beszéde áll előttünk és ez örvendetes biztatás a jövőre. Így, hogy van a beszédnek egy szépséghibája. Macdonald remes felhevülésében remes-k általános elvi kijelentéseket, hogy egymondjuk frázisokat hangoztatott, de mélyen beleryult az európai problémák egyes részleteibe is s így többek között annak a véleményének adott kifejezést, hogy a sziléziai kérdés mai megoldása nem éppen a legszerencsésebb. Kimerite moridani az igazságot és már is baj lett belőle. A franciák, a belgák össze-sugtak, a sajtó riadózt fujt, a népszövetség bírók meilatarkodva rízták a fejüket és — Macdonaldrak meg kell hátrálnia. Mentegetőznie kellett, himagyarézködnia, hogy nem is úgy gondolta, ahogy mondta, a sziléziai kérdés megoldása nem is olyan rossz, mintha még rosszabb volna, egyzóval. Macdonaldrak vissza kellett térnie arra a diplomáciai virágnyelvre, amely olyan sok bajt zudított már az emberiségre. Hiába. Macdonald tudja a legjobban, hogy az emberiséget nem lehet máról kolnapra megváltoztatni és még kevésbé a diplomatakat. Még szerencsének is mondható, hogy amit az őszinte és szókimondó ember elrontott, azt a szemforgató diplomata helyrehozta és így az angolok és franciák között a viszony ismét változatlanul szivélyes (persze diplomáciai értelemben) és nincs elzárva a lehetősége annak, hogy a genfi konferencia a leszerelés kérdésében bizonyos eredményeket érhesen el.

Különösen figyelemreméltó volt az, amit Macdonald a kisállamokkal kapcsolatban mondott. Szinte profétai erejű ez a kijelentése, hogy *„a kisállamok állandó és veszélyes illúziók áldozatai”,* melyek eltakarják előlük a helyzet reális képét. A kisállamok egzisztenciáját csak

az igazi béke óvhatja meg s ha a béke épületének falán a legkisebb rés támad, ugy ezt először ők fogják megszenvedni. Ime a bölcs angol megdöbbenő intése! Az illúziók helyett a realitások talajára kell lépniök az államoknak, a fellengős jelszavak helyett az igazság egyszerű és keresztelen nyelvén kell beszélniök, ha azt akarják, hogy az a nagy tragédia, amely már gyors léptekkel uton van Európa felé, még idejekorán megállíttassék rohamában. Nem vagyunk annyira optimisták, hogy ezt higgyük,

Le a fegyverekkel!

Macdonald nagy békeszövege a népszövetség genfi ülésén. Konfliktus a felszülézi döntés kritikája miatt

(Genf, szept. 5. Az Uj Kelet tudósítójától.)
Macdonald miniszterelnöknek a népszövetség tegnapi ülésén tartott hatalmas beszéde valóban új korszakot rajzol Európa horizontjára. Sajnos, a beszéd során olyan félreértések keletkeztek, amelyek szükségessé tették, hogy Macdonald kimagyarázza szavait és ez a helyreigazítás sokak előtt erősen leszállítja a beszéd értékét és erejét. Macdonald korszakos jelentőségű beszéde itt következik:

A szuronyok nem biztosítják a békét

— Biztosítom az egyetgyülteket, hogy Anglia kész mindent elkövetni a népszövetség tekintélyének emelésére, de azt hiszem, hogy a leszerelés problémája nemcsak katonai szempontból kezelhető, ezért a népszövetség garanciaszerződés-tervezetét nem tartom alkalmasnak a béke biztosítására. Olyan szerződések és paktumok által, amelyek kizárólag katonai garanciákra támaszkodnak és a fegyveres erők uralmát fentartják, az új háboruk veszélye még állandóbbá és fenyegetőbbé válna. A békét csakis a döntőbírósi szerződések rendszerével lehet biztosítani. Ezért javaslom, hogy külön delegációt bizzanak meg a döntőbírósi javaslat kidolgozásával és annak megvizsgálásával, hogy a döntőbírósi eljárásnak milyen hatáskörrel és fórumokkal kellene rendelkeznie. A nemzetközi döntőbírósi szabályzatának fakultatív döntőbírósiokról szóló záradékát kötelezővé kell kiépíteni. A döntőbírósi kérdésével egy időben meg kell oldani a fegyverkezés kérdését is. Ha a bizottság elkészült munkálataival, össze kell hívni egy nemzetközi konferenciát a fegyverkezés kérdésének megoldására. Ennek a konferenciának előfeltétele, hogy Európában tartsák, valamennyi állam részvételével. Anglia szilárdul el van határozva, hogy megtartja vállalt kötelezettségeit, de nem ír alá olyan szerződést, amelyet azután a közvélemény visszautasítana. Egy ilyen balsiker a népszövetség végét jelentené.

A fenyegető üres padok

— A fegyverkezések korlátozására nézve az a meggyőződés, hogy mindaddig, amíg a népszövetségből hiányzanak egyes veszélyes, vagy annak tekintett államok, lehetetlen ennek a kérdésnek a megvitatása. A béke és a népek biztonsága feltétlenül szükségessé teszi, hogy Németországot is felvegyék a népszövetségbe. Ezt a kérdést haladéktalanul el kell intézni. Nem engedhetjük meg magunknak azt a fénytűzést, hogy Németország nélkül dolgozzunk. Egyetlen kérdés sem oldható meg azok közül, amelyekről most itt tárgyalunk, amíg az a fenyegető üres pad áll a gyűlésteremben. A Berlinnel elszigetelten folytatott tárgyalások nem vezethetnek eredményre. A londoni konferencián összefűzött kötelekeket meg kell erősítenünk Németországnak a népszövetségben való közreműködésével. Mindaddig, amíg nem szüntetünk meg volt ellenségeinket ellenségnek tekin-

a genfi konferencia teljesen meg fogja oldani a leszerelés problémáját. De már a tény egymaga, hogy Macdonald beszéde elhangzott, történelmi eseménnyé emeli a genfi tanácskozást. Ezek a szavak nem tűnhetnek el nyomtalanul. Milliók és milliók lelkebe hatolnak be s a mostani delegátusok Genfben még érzéketlenül és féltékenykedve hallgatják e szavakat, a legközelebbi konferenciára majd olyan delegátusokat fognak küldeni, akiknek fülében már sokkal barátságosabb csengésűk lesz a béke hangjainak.

teni, amíg nem biztosítottuk közreműködésüket, a haladás lehetetlen.

— Ami az orosz ügyet illeti, ez is már a diplomáciai tárgyalások felé halad és remélem, hogy az angol-orosz békeszerződés aláírása az első lépés lesz Oroszországnak Genf felé való útjában. Senki se riadjon vissza attól, hogy a munkába Oroszországot is be kell vonni. Oroszország jelentős változáson ment át. A szerződések, amelyeket mostanában megköt, bizonyítják, hogy nagy lépésekkel tér vissza a nemzetek társadalmába és hajlandó lesz egy nemzetközi rendszerben a megillető helyet elfoglalni. Ne hivatkozzanak Amerikára, mert Amerika helyzete különösen előnyös. Ez az állam az egyedüli, amely megengedheti magának, hogy távol tartsa magát a politikától. Azt is el kell ismernünk, hogy az európai helyzet nem volt az utóbbi években olyan, hogy különös vonzóerőt gyakorolhatott volna az Egyesült Államokra. Az amerikaiakat mégis meg lehetett találni, mikor szükség volt rájuk, így különösen szerencsésen működtek közre a londoni problémák megoldásánál.

Az incidens

Az angol miniszterelnök ezután sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a népszövetség munkáját általában nem ismerik, ezért történhetnek hibák is, mint ahogy hibás volt *Észak-Szilézia ügyének elintézése.* Macdonald kijelentése nagy feltűnést keltett különösen a francia delegátusoknál, akiknek egyik tagja, Burgeois kifejezést is adott ennek az angol miniszterelnök előtt. Az angol delegáció kommuniké adott ki, mely szerint Macdonald szavait tévesen értelmezték és nem szándékoztak a népszövetség határozatát kritika tárgyává tenni.

Figyelmeztetés a kisállamoknak

Az incidens után Macdonald visszatért a fegyverkezés problémájára és ezuttal a kisállamokhoz intézte szavait, amelyek jelenlegi politikájukkal saját magukat döntik veszélybe. Különösen a háboru után keletkezett kisebb államokat óvta, nehogy átengedjék magukat annak a veszedelmes illúzióknak, hogy katonai alapon felépült paktumok és szerződések képesek az új háborukat megakadályozni és a kisállamok egzisztenciáját megvédeni.

— Akár van szerződés, akár nincs, akár van egyezmény, akár nincs, — kiáltotta oda Macdonald a kis nemzetek képviselőinek, — új háboru esetén titeket szét fognak taposni s országaitok lesznek az első, melyek a legközelebbi összeütközés áldozataul esnek. Egyszerű szerződések sosem fognak számotokra biztonságot nyújtani. Állandó és veszélyes illúziók áldozatai vagytok. A defenzív szerződések költése könnyű, de az ilyen szerződések is csak a békét rombolják szét.

Az igazság erősebb, mint a fegyver

— Ha a népszövetség előre óhajt haladni a béke megvalósításában, csakis a döntőbírósi

nabb

angol és leg-
jobb gyárt-
mányu férfi-
szövetek, téli
kabátok és
doublék leg-
megbízható
beszerzési
helye. o o
(Voit Deák
Ferenc-utca)

Maria 14.

merika

merican Lines

vonalak
seinkkel

aziliába

és Mexikoba

ba legújabb „Al-

bert Ballin”,

„Reliance” gőz-

sítással az ősz-

indenkor szivesen

piselet:

arovitz

2. Telefon 16-58.

a Grivitoi No 183,

inesu 12,

P. Mihai Viteaz 5,

ata Unirei 34.

eljárás útján teheti, csakis ezton biztosíthatja befolyását. Ha ez megtörténik, akkor ugyan ezek a kis nemzetek a fölöttük álló népszövetségre fogják irányítani tekintetüket, nem azért, mert a szövetség fegyveres hatalommal rendelkezik, hanem mert igazságos. Csak akkor élhetnek a nemzetek teljes biztonságban, ha senkinek sem kell többé félnie. Ez a jövő egyedüli kilátása és ez a politika, amelyet az angol kormány képvisel és ebben Herriot is egy véleményen van velem. Igenis, kötelezővé kell tenni a döntőbírásgot. De azt hiszem, ha most hívnának össze leszerelési konferenciát, biztosan csődöt mondana, mert a jelenlegi időpont nincs jól megválasztva és a leszerelés problémáját nem tanulmányozták még eléggé. Előbb tehát megfelelő atmoszférát kell a leszerelés számára teremteni.

Nincsen alapvető ellentét

Macdonald beszédének befejezése után az ülést felfüggesztették. A miniszterelnök együtt ebédelt Herriot-val, aki előttről ismét megmagyarázta Felsősziléziára vonatkozó szavait. A kettős helyreigazítás után az angol delegáció is kommunikált ki, amelyben közli, hogy Macdonald teljes beszédét alaposan megvizsgálta és megállapította, hogy az angol és a francia álláspont között sincsen alapvető ellentét. A franciák meggyőződése szerint is a népszövetségnek sikerülni fog megteremteni a biztonság és a leszerelés tervének alapját és azt összhangba hozni a döntőbíráskodással.

Miért nem ment Radics Genfbe?

Zágráb, szeptember 5. A horvát népképviselőt minapi ülésén Radics nagy pacifista beszédet mondott. Foglalkozott a lefegyverzési és a népszövetség kérdésével és hangsúlyozta, hogy a lefegyverzés pártjának egyik legfontosabb programja. Ismertette az amerikai leszerelési javaslatot, mely a jövőben az offenzív háborút lehetetlenné akarja tenni. Radics aztán így folytatta:

— Amikor egy angol politikus ismertette velem a javaslatot, kijelentettem, hogy azzal teljesen egyetértek, követelem azonban, hogy ha egy kormány felosztatja azt a parlamentet, amelynek pacifista többsége van, vagy a nép által megválasztott pacifista többséget megtámadja, akkor azt az államot a népszövetség ellenségének kell deklarálni.

Beszélt ezután Radics a kisanant konferenciáról és kijelentette, hogy Marinkovics külügyminiszter okos politikus ugyan, de a kisanant politikája nem helyes. A ljubljani konferenciáról érkező jelentésekből azonban arra lehet következtetni, hogy a kisanant külügyminiszterei arról tanácskoztak, miképpen tudnának a legsikeresebben az amerikai leszerelési javaslat ellen dolgozni.

Tudomásomra hozták, hogy kiváratos volna Genfben való közreműködés, azonban ezt visszautasítottam, mert nem akartam ellentétbe kerülni Marinkovicsal. Marinkovics ugyanis nem Nincies, amint hogy Davidovics sem Pasics, aki felfegyverezte a bolgár emigrációt és ezzel a Balkánon új tüzvést készített elő. Moszkvában bizonyítékokat szereztem arra

A zsidókérdés a népszövetségi unió előtt

Leon Reich dr. lengyel országgyűlési képviselő nyilatkozata

(Bécs, szeptember 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Rívidesen jelentette már az Uj Kelet, hogy az interparlamentáris unió berni tanácskozásai során, a kisebbségi vitánál, dr. Leon Reich, a lengyel parlamenti zsidó klub elnöke szóvá tette a zsidó kisebbség helyzetét és sérelmeit. Az unió ülésének befejeztével dr. Leon Reich hazafelé utaztában több napot Bécsben töltött és fogadta munkatársunkat, akinek részletesen nyilatkozott a konferencia eredményeiről és jelentőségéről. Reich dr. komoly sikernek mondja az interparlamentáris unió konferenciáját, mert az unió alapszámja egyre nagyobb tért hódít az országok parlamenti képviselői körében, akik eszencekére gyűltek össze a különböző nemzetközi problémák ügyében. A konferencia zsidó vonatkozásait dr. Reich a következőkben ismertette:

— Mint ismeretes, a tanácskozások alatt szóba kerültek a zsidó kisebbségi jogok is. Nurok letterszégi zsidó képviselő a legtekintélyesebb pontossággal ismertette a zsidó kisebbségi jogok lényegét. A mandátum-kérdések tárgyalásánál ismét szönyegre került a zsidó probléma. Moutet francia delegátus referátuma után, amely világosan és helyesen méltatta a mandátumok népjogi és politikai jelentőségét, alkalom volt rámutatni, hogy a mandátum fogalmát nemcsak egyetlen szempontból lehet felfogni. Az angolok Palesztina-mandátuma lényegesen más, mint a különböző gyarmatok mandátumai, már csak azért is, mert egyúttal azt célozza, hogy

nézve, hogy Obov és Todorov volt bolgár minisztereket Pasics fizeti.

— Azon fogok dolgozni, hogy a parlament többsége is pacifistává legyen. Elfogadjuk az amerikai lefegyverzési javaslatot és arra fogunk törekedni, hogy azt a parlament is elfogadja. A mi pacifizmusunk soha sem volt defetizmus és még a monarchia idején se voltunk defetisták.

Genf, szeptember 5. A román delegáció tagjai a népszövetség kongresszusán a következő bizottságokba lettek bízva: A jogügyi bizottságba Petrescu Comnen, a szellemi kooperációk bizottságába Pascariu, a lefegyverzési bizottságba Titulescu, a pénzügyi bizottságba Petrescu Comnen, a szocialista bizottságba Vacarescu Hslen, a politikai bizottságba Titulescu.

lehetővé tegye a zsidó nép számára a nemzeti otthon felépítését. Eppen azért erre a területre vonatkozólag a mandátum kötelezettségeinek végrehajtásánál egészen más kérdések vetődnek fel úgy a mandátált állam kormányzata, mint a mandátum céljának figyelembevétele tekintetében. Példának okáért a palesztinai mandátumban foglalt célt éppen azáltal éri sérelem, hogy korlátozzák a bevándorlást és ugyanakkor egyes államok kivándorlási rendszabályokat terveznek, vagy léptettek életbe, miáltal vesztélyben van a mandátum tulajdonképpeni feladatának a zsidó nemzeti otthon felépítésének egyik főfeltétele: a zsidóknak eredeti lakóhelyükről Palesztinába való bevándorlása.

— Moutet delegátus zárószavában részletesen foglalkozott ezzel a lehetetlen helyzettel és rámutatott arra, hogy Palesztinának egészen más telepítési módszerekre van szüksége, mint a többi gyarmatoknak. Bejejeztül pedig kijelentette, hogy a mandátum alapját képező zsidó nemzeti otthon gondolata nagyon szimpatikus egy előtte, mint az egész konferencia előtt.

Reich dr. végül abban foglalta össze a mondottakat, hogy az interparlamentáris unió alaposan megvitatta a zsidókérdés legfontosabb politikai problémáit, Palesztina zsidó kolonizációját és a galutbéli zsidóság kisebbségi jogait, ami által hozzájárult ahhoz, hogy a konferencián résztvevő parlamenti képviselők körében megérlelje és tisztázza ezeknek a kérdéseknek mielőbbi kisegítő megoldását.

Novella

Irtá Gisskálaj János

(8)

És gyorsan, gyorsan. Ott, ahol félbeszakadt. A szane toikef. Igen, ők így mondják ezt: szane toikef. Tárjátok ki a szent láda ajtaját. Trillák, templomot és fület betöltő trillák, halált felejtető trillák, hosszú csattogó trillák és énekes csuklások. A háta mögött megint összeesett kettő. Az oldala mellől most bukik el egy öreg talisz. Az imaállvány nagyot koppan, egy golyó a feje mellett csapódott belé: ő csak trillázik, trillázik. Süketen és örjögve csuklik a szane toikef.

„...Most pedig e napnak szentség megadassék, mivelhogy félelmes és nagyon retentső és a Te uralmad ezen magosul meg.

E napon épül meg a Te trónod kegyben Te pedig ülsz rajta igazság teljében.

És ez az igazság: hogy te vagy a bíró a feddő, az értő és tanúságtévő, aki felir mindent, aki megpecsétel, könyvbe ró betűvel és számontart számmal s megemlékszel minden elfelejtettekről.

Emlékezőeknek Te megnyitod könyvét, hogy fölolvastassék minden ő belőle és minden halandó kézpecsétje benne.

Akkor meg is fujják a hatalmas kürtöt és hallik egy halkán, halkán suttező hang és belerendülnek mind az angyalnépek ragadja ijedség és rémület őket és úgy mondják: ime, az Itélet napja! Hogy törvény tartassék a magosságoknak seregei fölött a nagy Itéletben: mivelhogy előttd még ők se lehetnek büntelenül tiszták az Itélet napján.

Ámde a világba gyöngye kivettek elépnek előttd mint a birkanyájak

és ahogy a pászor vizsgálja a nyáját juhait léptetvén pásztorbotján átal úgy becásj'sz át minket és úgy tartasz számon megvond határát minden teremtménynek és föl is följegyzed megpecsételt soruk.

Rös-hassáná napján irásba foglalják és a Kippur bótján végleg megpecsétlik hányan mulnak majd el, hányan megszületnek, ki marad életben és ki fog meghalni kinek leszen vége, kinek nem leszen vége ki pusztul el vízben, ki pusztul el tűzben ki hal meg kard élén, kit öl meg vadállat ki pusztul el éhen, ki veszen el szomjan kit tép a vihar ki, kit ragad el járvány ki mul el kötélén, kit köveznek holtra kinek lesz nyugvása, ki bolyong a földön ki pihen meg végleg, kit tépdés a sors meg kinek lesz vigásága és ki fog gyötörődni ki jut koldusbotra, ki gazdagodik meg ki aláztatik meg, ki magasztosul fel:

Ámde a Bünbárat, ámde az Imádság és Igazul jóság megváltoztatják a végzet rosszasságát...

Az ének főbeszakadt. Színaj hegye óta soha még ilyen menydörgő hang nem felelt emberek imádságára. Az ablakon egy kézi-gránát repült be és a robbanás úgy megtöltötte a templomot, mintha a haragos isten hangja csattant volna el. A szétrobbanó gránát a trillázó szó közepén tépte le a kántor fejét. A letépett fej véres ivben repült a szent láda elé és mintha még röptében is trillázna. Az ősz rabbi holtan bukott megölt fiára és az arca fölfelé fordult. Félelem nélküli szomorú öreg arc. A szájából vér szivárgott és az ajka mozogott. Mintha most is azt mondaná:

— Nem történt semmi, nem történik semmi, imádkozunk.

Es a tömegből sűrű rendet kaszált a grá-

nát. Ott feküdtek súlyosan egymásra borulva, egymás vérében immár jó barátok és vérrukonok. Egymásba hullva, egymásba nehézkedve, mintha még mindig a tébolyító titkot kérdeznék egymástól:

— Mit akarnak tőlünk?

És egyre csak kérdeznék, egymás fülébe sugnák, halkán, hangtalan vinnyogással:

— Mit akarnak tőlünk?

Es sokan kifordult szemekkel heverték és üveges nézésük a magosba meredt. Mintha még mindig attól, ott fönt várnák a feleletet.

A rettenetes robbanás, a tűz, a halálhörgés, a derékban széttepett embertestek és a derékban széttepett szane toikef megtörte a lidérvnyomást az emberek lelken. Akik életben maradtak, azokból örjögő erővel tört ki az életöszton. Egymást tiporva, egymást tépve, harapva, fojtogatva, törték magukat az ajtó felé, belé a kozákok puskatüzébe. Mint amikor a lángban álló hajóról a tengerbe vetik magukat az emberek.

Szükölve, vinnyogva, örjögve rohantak ki a templomajtón és súlyos tömegük elsodorta, letiporta a százhuszak védőlancát is. A százhuszakét, akik akkor már csak ötvenen voltak. Végső volt minden ellenállásnak. Az örjögő gyáva tömeg szaladása maga alá tiporta a saját védelmezőit. A menekülés, az öldöklés, az embermészárlás véres órája volt az.

Malka mozdulatlanul ült az égő templom női karzatán. Amióta hasító hangja végig csapott a füledt templomon, mint valami korbácsütés az ember arcán, azóta mereven, előrehajolva ült a helyén, mint aki minden idegével figyel és semmit se lát, semmit se hall. A szeme félelmetesen kitégült, a rubintbogár lázasan lüktetett az ajka fölött és a szája mosolygott. Mint aki valami bizonyosra vár. Valami megtsjesülésre.

(Folyt. köv.)

Palesztina a kivándorlók új Amerikája

Székel munkások Palesztinába akarnak menni

hogy a parlament
yen. Elfogadják az
atot és arra fogunk
ament is elfogadják.
v volt defetizmus és
v volt defetizmus és
v volt defetizmus és
román delegáció
esszusán a követ-
választva: A jog-
Coman, a szellemi
scariu, a lefejever-
a pénzügyibe Pet-
a bizottságba Vaca-
zottságba Titulescu.

előtt

számára a nemzeti
rt erre a területre
kötelezettségeinek
kérdések vetődnek
kormányzata, mint
lémbevétele tekin-
palesztinai mandá-
záltal éri sérelem
rlást és ugyanak-
lási rendszabályokat
etbe, miáltal ve-
ulajdonképeni fel-
lthon felépítésének
ak eréleti lakóhe-
vándorlása.

szavában részletesen
a helyzettel és rá-
nának egészen más
szükség, mint a
ésül pedig kijelen-
apját képező zsidó
nyon szimpatikus
onferencia előtt.

n foglalta össze a
erparlamentáris unió
kérdés legfontosabb
ztina zsidó koloni-
óság kisebbségi jo-
hhoz, hogy a kon-
ti képviselők köré-
znek a kérdések-
ldását.

egymásra borulva,
barátok és vérroko-
mába nehézkedve,
lyító titkot kérdez-

ek, egymás fülébe
nyugással:

ekkel heverték és
a meredő. Mintha
várnák a feleletet.

tűz, a halálhőrgés,
rtettek és a derék-
megtörte a lidérc-
Akik életben ma-
róvel tört ki az
t, egymást tépve,
magukat az ajtó
zébe. Mint amikor
gerbe vetik magu-

ögve rohantak ki
megük elsodorta,
ancát is. A száz-
ak ötvenen voltak.
nak. Az őrzőngő
alá tiporta a saját
z öldöklés, az em-
az.

az égő templom
hangja végig oca-
nt valami korbács-
mórcsán, előrebá-
minden idegével
it se hall. A szeme
t bogár lázasan lük-
osolygott. Mint aki
ni megtejesülésre.

(Targu-Mures-Marosvásárhely, szeptember 5. Az Uj Kelet kiküldött munkatársától) Lombos kis udvarban egy vitaközö csoport, fiatalok, hevesek, okvetetlenkedők. Valami helyi cionista ügy fölött disputálnak. Balra egy lépcsőnyire a föld alatt kis klubhelyiség, Mogen Dovid és Palesztina-fotografiák. Itt is fiatal emberek ülnek, olvasgatnak, vitatkoznak. Ezek az iparosifjak. Vasárnap délutáni pihenőjük itt töltik abban való szórakozásban, hogy elővassák a Palesztináról szóló ismertetőket, statisztikákat, ezeket tárgyalják.

Dr. Erdélyi Emil figyelmeztet, amikor szóváteszem előtte a marosvásárhelyi zsidó ifjúság dicséretes érdeklődését Palesztina irányában, hogy nemcsak zsidók, de magyarok is érdeklődnek és a Palesztina Hivatalhoz az utóbbi időben nem kevesebb, mint százötven nemzsidó munkás, javarészt pallérok, ácsok, kőművesek és vasmunkások jelentkeztek, hogy kimennek Zsidóországra. Nem éppen a zsidó ujjáépítés iránt való lelkesedésből, hanem mert Amerika el van zárva a tömegek elől, itthon pang az építkezés és a font magas árfolyama is csábítja a munkásment.

Magyar jelentkezők

— Megmagyaráztam nekik, — szolt Erdélyi — hogy a palesztinai munkához olyan szívósság, munkabírás és nélkülözéssel járó erő kell, amiért csak az üldözöttek és az idealisták tudnak lelkesedni, mert cserébe ottthon kapnak.

Ez a magyarázat kissé lehütötte a Palesztina felé való gravitálás hőfokát, de azért még mindig akad sok olyan keresztény munkás, aki hajlandó e feltételek ellenére is kimenni.

Olyan emberrel beszéltem, aki már kint volt Palesztinán, munkanélkül lézengett hetekig, haza kénszerült, ma munkában van és mégis, mihelyt meáérettek a dolgok, újra hajlandó kimenni.

Ez az ember Lógyin Kelemen, műszerész, szerszámkészítő.

Csöndes, tiszta lakásán kerestem föl a harminc-két év körüli szép szál embert, külsőre kemény, és legáns tartású angol sportférfi.

— Lenne kedve itt hagyni ezt a jó lakást, ebben a kedves, szép városban?

— Ha ön járt volna a Keleten, nem tette volna föl a kérdést. Van annak a földnek és égnek ott valami egészen különös vonzereje.

— Hogyan jutott eszébe kimenni?
Lógyin Kelemen beszél. A beszéde úgy érződik, mint Kaut Hamsun egy regényfejezete.

Egy cionista-barát

Vajdaszentiváni származású vagyok, de már 1904-ben elkerültem hazáról. Pesten minden nagyobb gépgyárban dolgoztam, szakmai kurzusokat végeztem és hiúság nélkül mondhatom, hogy iparomban az elsők közé kerültem. A tengerészettel szolgáltam és sok időgen országban megfordultam, így a Keleten is. Pesten egy zsidó barátom élt, Székely Ernő nevű vassas. Nagy cionista volt és gyakran beszélt nekem meg a háboru előtt arról, hogy a zsidók, ha akarnának és ha meg lenne bennük a tisztánlátás, meg tudnák szüntetni az antiszemitizmust azzal, hogy bereendezkednek Palesztinában.

Székely ezeket nem úgy mondta, mint akiben ködös nacionalista érzések kóvályognak, hanem mint akinek realis igazságról van tiszta meggyőződése. A háboruban elkerültünk egymástól és amikor 1921-ben Pestre kerültem, elmentem hozzá, de már nem találtam otthon. A Telesége mondta, hogy Palesztinában van. Akkor gondoltam először arra, hogy kimegyek, ha arra komoly szükség mutatkozik, Palesztinában.

Palesztina felé

Hazajöttem szűkebb hazamba és itt munkába állottam. A Transylvania gépgyárban beállott sztrájk után, 1923 június negyedikén megérkeztem bennem a Palesztinába való utazás gondolata. Vettem egy kosarat, becsomagoltam a szerszámjaimat és munkaruhámat és elutaztam Galicba.

Itt találkoztam Schwarcz Gézával, egy vásárhelyi műszerész ismerősömmel, aki akkoriban házassodott és ment szerencsét próbálni a Keletre. Megörültünk egymásnak és szövetséget kötöttünk jövőendő sorsunkra. Mindenekelőtt megállapodtunk abban, hogy a drága angol vizum helyett Szíriába kérünk francia látmozást. Onnan majd „átlógunk” — mondtunk — Palesztinába.
A hajón majdnem csupa zsidó utazott.

Jött velünk egy palesztinai kolonista, jámbor ember, aki a kolónián ellátja a sakteri teendőket és most, lengyelországi rokonai meglátogatása után hazautazott. Ezt a jó emert beavattuk tervünkbe. Megmondtuk neki, hogy megpróbálunk már Jaffában partraszállani, mielőtt a vámvizsgálatbizottság a hajóra jönne. Körülkérünk a városban és ha kilátás van munkásra, ott maradunk és kértük, hogy csomagjainkat, mint a magáét, hozza ki a partra.

— De hogy jutnak önök a partra, mielőtt a bizottság idejönne? — kérdezte új barátunk.

— Ezt csak bizza ránk. Mind a ketten Pesten jártunk iskoláta.

Sehol nincs munka!

A hajó délelőtt nyolc és kilenc óra között állott meg a jaffai partok előtt, apró vitorlások, gőzbárkák, motorcsónakok raja középette. Egyszerre észreveszem, hogy közelünkben egy arab motorcsónak nem tud előre jönni.

— Ide öregem és tapsoltam. Az arab csónakos észrevett bennünket és nagynehezen odahúzza a csónakot, egytálla kézelekkkel megértettük vele, hogy mechanikusok vagyunk és tudnánk segíteni a motoron. Az arab engedelmét kért a hajószisszttól, hogy bennünket leengedjen a motorra. Láttam a hibát, a mágnezt kellett elállítani, de úgy tettem, mintha valami óriási dolgot kellene végezniem és azt mondtam az arabnak, hogy ezzel a hibával ki kell menni a partra. Kifutottunk, ott két perc alatt rendbe jött a motor és mi kiszállottunk.

A városban négy óra hosszat bolyongtunk, de munkát sehol nem találtunk. Mindenfelé munka nélkül lézengő csoportokat találtunk, a chalucok is, akik szakmunkához értettek, közönséges földmunkát voltak kénytelenek végezni. Ez éppen az az időszak volt, amikor szüneteltek a közmunkák és az ország gazdasági krízisben volt.

Három állammal is tárgyal Bratianu Vintila a kölcsön ügyében

Mégis kölcsönért ment a pénzüg. miniszter

(Bukarest, szeptember 5. Az Uj Kelet tudósítójától) Lepjelentések szerint Bratianu Vintila a külföldön több kölcsönszerződést kötött, többek között egy angol-perzsa petróleumkonzorciummal, amely nagyobb kölcsön ellenében több állami petróleumterület kiaknázására kapott koncessziót és ígéretet nyert a kányatörvény módosítására is. Hir szerint a Steaua Romana petróleumvállalat részvényeit, amelyek azelőtt német kézben voltak, szintén e társaság veszi át a kormány beleegyezésével.

Gilbert lett Németország népszövetségi főbiztosa

Owen Young nyilatkozata a Dawes javasatról. A német kormány jegyzéket ad ki a háborus bűnösség kérdésében

(Berlin, szeptember 5. Az Uj Kelet tudósítójától) Owen Young, a jóvátételi bizottság amerikai delegátusa, akit Németország ideiglenes pénzügyi főbiztosaként Berlinbe küldtek, megérkezésekor kijelentette az újságíróknak, örömeére szolgál az a legújabb értesülése, hogy Gilbert t kiváló kvalitásaiért legalkalmasabbnak tartja erre a fontos misszióra. Most már fokozottan reméli a Dawes-terv sikerét és örül, hogy Németország sietett az első huszmillió aranymárkás részletet kifizetni, amivel meg-

Összeült a magyar nemzetgyűlés

Payer beszéde a munkanélküliség okairól és leküzdéséről

(Budapest, szeptember 5. Az Uj Kelet tudósítójától) Ma délelőtt összeült a magyar nemzetgyűlés, amelyet a szocialisták hívtak össze. Ülés előtt Szeitovszky Béla elnök tanácskoztott Vass helyettes minisztereinkkel és a tárgyalások alapján megtagadta a napirend előtti felszólalásokat és interpellációkat a napirendi vita során fogják elmondani. A szokásos elnöki előterjesztés után Farkas Tilor szóváteszi, hogy Bud János tárcanélküli miniszter hatáskörét mindeddig nem tisztázták. Vass válasza után Payer Károly szocialista képviselő megindokolja a nemzetgyűlés összehívását, majd fejtegeti a munkanélküliséget, amelynek legfőbb okát a békeszerződés által teremtett helyzetben látja.

Beyreutban is hiába kerestünk foglalkozást. Elmentünk egy francia mérnök szerszámgyárába, ahol kaphattunk volna munkát, de mert németül beszéltünk vele, a sovínista ember tudni sem akart alkalmaztatásunkról. Nem volt mit tenni, „átlógunk” a palesztinai határon. Jártunk Jeruzsálemben, ahol megint csak munkanélküliséget találtunk, elmentünk Tel-Avivba. Sehol munka, sehol. Pénzünk fogytán, rémülettel gondolunk arra, hogy egy napon elfogy a pénzünk, és kénytelenek leszünk szerszámjainkat eladogatni.

Hazafelé!

Igy jutott eszünkbe, hogy átnézünk Damaszkuszba, amely fémparáról híres. Itt is kilátástalan volt a helyzet. Vissza Beyreutba.

Itt egy estefelé egy arab ember szólított meg bennünket és kérdezte, mi járatban vagyunk? Kétségbeesetten panaszkodtunk előtte, mire egy zsidó fiatalembert hívott, egy asztalos egédet, aki barátomat, Schwartz Gézát pártfogásába vette. Kifizette helyette az autó díját és Haifába küldte egy levéllel, valamelyik barátjához, hogy szerezzen neki keresetet. Elváltunk egymástól. A holland konzul szíveségétől ingyen vizumot kaptam és a hajótársaság figyelmessége utolsó fontomat elfogadta vitéldij fejében. Zsebemben két piasterral, két okla kenyérral és két paprikával indultam két hétig tartó utamra vissza Galicba.

Itthon nagy meglepetéssel hallottam később, hogy Schwartz Géza barátom három hétig volt az ösügnél, majd pi oéreshedett és végül bejutott egy élelészgyárba műszerésznek, itt azonban egy robbanás alkalmával életét veszítette.

— Mikor hajlandó visszamenni?
— Tudom, hogy most már javultak a kereseti viszonyok és munkanélküliség eliz van az országban. Rabbiner Samu itteni villanyszerelő néhány hét múlva kimey körülnézni. Ha visszajött és azt mondja, hogy van kereseti lehetőség, nem fogok habozni és asszonyommal és gyermekemmel együtt kimegyek Palesztinába.

Szabó Imre

A „Neamul Romanesc” szerint Bratianu Vintila francia pénzcsoportokkal is tárgyalást folytat 500 millió frankkölcsön ügyében petróleumkoncessziók fejében. Remény van arra, hogy ezek a tárgyalások is sikerrel fognak végződni.
Ezzel kapcsolatban a „Lupta” gafi tudósítója jelenti, hogy Constantinescu földművelésügyi miniszter a Lausanne melletti Louchyban olasz pénzügyi személyiségekkel folytatott tárgyalásokat.

könnyítettette a munka folytatását.
A „Vossische Zeitung” értesülése szerint a német birodalmi kormány rövidesen elküldi az összes külföldi kormányoknak a háborus bűnösség kérdéséről szóló jegyzéket. A jegyzék szóról-szóra közölni fogja Marx kancellár ismeretes reichstagbeli beszédét, amely miatt a francia parlament idegesen felvágosítást követelt Herriottól, mert a kancellár kijelentései állítólag ellekeznek a tényekkel és a versaillesi békeszerződéssel.

Amikor a rabbifut nemzeti hősként ünneplik az ébredők

Az alábbi kis történeten már hetek óta mulat egész Budapest. Mint ismeretes, a nemrég lezajlott párisi olimpián a magyar együttes maglshetösen gyengén szerepelt. Különösen a magyar válogatott futbalcsapat veresége érintette kinosan a magyar közönséget. Annál nagyobb volt aztán az öröm, mikor a futballisták súlyos veresége után győzelmi hírt hozott a táviró. „Dr. Halassy Gyula, száz lövés közül 99 találatlalt megverve a rettenet amerikai cöllovöket, megnyerte az agyaggalamblovó világbajnokságot.” Budapest örömmámorban uzsott. A sportkávéházakban egymás nyakába borultak az emberek, a fajnövö lapok első oldalán hozták az eseményt, Halassy dr. nevében az ipszilont dupla vastag betűkkel szedve és vége-hossza nem volt az örömmnek. Lezajlott az olimpiász, hazajöttek az olimpiakonok, a kormányzó kihallgatáson fogadta az atlétákat, akik között az utolsó sorban szerényen meghuzódott dr. Halassy világbajnok, de a kormányzó sasszeme észrevette, me-leg szavakkal üdvözölte őt és dr. Postát.

Este fényes bankett volt a világbajnok tiszteletére. Az atlétákon kívül jelen voltak az összes ébredö kapacitások is. Dr. Halassyt Gömbös Gyula köszöntötte fel. Emelem poharam — mondá Gömbös — a keresztény magyar fegyverek dicsöségére! Sok minden szépet mondott Gömbös Gyula, többek közt, hogy a keresztény magyar sport most üli a renaissancsát, sikerült magtisztulni holmi Weisz Richárd és Fuchs Jenö nevü zsidóktól és ime mégis két világbajnokságot nyartunk, még hozzá igaz magyar módról... fegyverrel... Emelem poharam a jó keresztény bajnok, dr. Halassy Gyula barátom egészségére! Áldja meg őt a magyarok Istene! — fejezte be beszédét Gömbös.

A társaság falrengetö éljenzésbe tört ki. Éljen Halassy, éljen a keresztény magyar atlétika, le a zsidókkal. Ezután felállt Halassy dr. teli pohárral a kezében. Halljuk... halljuk a világbajnokot, hallatszött. Halassy dr. szép szerényen megköszönte az ünneplést és arra kérte a társaságot, szerezzék meg neki azt az örömet, hogy üdvözö táviratot küldjenek öreg édesapjának, aki vidéken tartózkodik. Megszavazzuk... éljen a legdicsöb magyar apa... kiáltozták. Az apám címe pedig, folytatta Halassy kemény, harsogó hangon: Dr. Fischer Lipót, izraelita rabbi, Kisvárda.

Halotti csönd lett. Az ajtákon elnémult a mosoly és fagyos hideg lett a hangulat. Az asztal végén itt-ott hallatszött valami halk morgás, de csak nagyon halkán. Végeredményben nem tanácsos duellálni valakivel, aki 100 lövés közül 99-et talált.

— Fegyvergyakorlatra hívják be három korosztályt. Bakarestből jelentik: A hadügyminiszter rendeletileg fegyvergyakorlatra hívta be az 1919., 1920. és az 1921-es korosztályokat. A bevonulások fokozatosan történnek meg és kizárólag csapatkiképzés céljait szolgálják. A fegyvergyakorlat tartama egy hónap. A tartalékos tisztek fegyvergyakorlatára vonatkozólag a rendelet úgy intézkedik, hogy behívásukat hozzájárulásuktól teszi függövé, úgy hogy a hadkiegészítö parancsnokságok a nyilvántartott tiszteket külön külön megkérdézik, akarnak-e most bevonulni vagy sem.

— Dr. Knöpfelné Grünstein Helén hosszabb külföldi utjáról visszatért és női divattermék P. Unirii (Fötér) 7. szám alatt tovább vezet.

— Nagyváradon az Uj Kelet részére hirdetések és előfizetések felvesz Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u.) 4. szám.

A kolozsvári válogatott turája Németországban

Prágában is mérközött a csapat

(Cluj-Kolozsvár, szept. 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Preciz pontosság, kitünö ellátás, a legkedvesebb vendégszeretet jellemzi válogatott csapatunk közép-németországi turáját. Másfél napos utazás után pontosan program szerint érkezünk meg Dresdába csütörtök délután.

Az odautazás

Kedden éjjel indultunk utnak, hamar átjutva a halmi határállomáson, a legnygyobb kényelemben tettük meg az utat a cseh vasutakon, a kitünösen barendezett harmadosztályu kocsiiban. A kassa—oderbergi vasutvonalon egy fiatalember állit be különfűlkénkbe. Amikor bemutatkozik, megtudjuk, hogy a prágai „Bohemia“ c. lap sportújságírója, mindeháron arra akart birni minket, hogy visszajövet játsejunk egy mérközést Prágában. Vezetünk nem akartak kötelezö ígérteit tenni, de elvben hozzájárultunk a mérközéshez és így az újságíró a „jövöheti viszontlátásra“ vett tölünk búcsút a gyönyörü szép prágai állomáson. Nem sokáig kellett várakoznunk, mert hamar volt kapcsolás a továbbutazáshoz. Átjutva a német határvizsgálat szigoru, de feltétlen udvarias torturáin, délután már Dresdába érkezünk. Az állomásnál többtagu bizottság várt minket a közép-németországi szövetség részéről és ettöl a pillanattól kezdve, a szó szoros értelmében az ö vendégeik voltunk. Délután négykor ott álltunk készen a pályán és szépszámu közönség előtt, az obligát fényképezés és üdvözlés után kezdetét vette a játék.

A mérközés főérdekesége, hogy Tritsch csak pár percet játszott halfot, mert ott sehogysem tudott boldogulni. Ugy futottak el mellette, ahogy éppen akartak és ezért 10 perc múlva Tritsch, helyet cserélve Schultzeal bebizonyította, hogy nagy-szerűen ért a csatárjátékhöz is. Hogy bizonyítékokkal is szolgáljon, hamar gölt is rugott. 4:3 végeredmény után, a lekötözö kedvességü németek, tiszteletünkre rendezett estélyllyel akarták vereségünket feledtetni. Ez volt a végzetünk. Tizenkettökor vetödtünk csak haza az estélyről, természetesen kell tehát találni azt a 6:2 eredményt, amit másnap Chemnitzben elértünk.

Chemnitzben

Alig két órát tart az ut Dresdtól Chemnitzig. Csupa kemény és gyártelep táru szemünk elé, mikor a chemnitzi állomáson kiszálltunk. Ebéd-időben érkezünk meg, kísérünk egyenesen egy csapszékbe visz, ahol ebéd előtt megköstöltünk egy német nemzeti italfélét. De csak köstöltük... nem mindenkinek ízlett. Különösen Lázárnak nem, aki ettöl beteg is lett. Lázár betegségének tulajdoníthatjuk azt, hogy Chemnitzből nem mentünk vissza egy mérközésre Dresdába. A terv ugyanis az volt, ha gyözünk, revánsot játszunk a dresdaiakkal. Már-már biztosra vettük az új mérközést, különösen amikor az első félidőben Tritsch két göljával vezetünk, de a 6:2 végeredmény keresztülhuzta reményeinket.

Prágában

A vereség felett való sopánkodásunkkor táviratot hoz a posta. A cseh újságírótól, akivel utközben találkoztunk, jött a sürgöny, aki 2000 cseh koronát és teljes ellátást ígér egy mérközésért. Szerdán déután már a prágai pályán néztünk farkasszemet egy cseh kombinált csapattal. Már délelött olyan rosszul volt Lázár, hogy kétségbe voltunk esve a kapus személyét illetöleg. De Lázár 39 fokos láza dacára sem vonakodott a kapuba állani. Zuhogott az esö, beteg kapus, idegen pálya és még idegenebb környezet ezek mind olyan jelenségek, amik sejtették velünk a katasztrófális vereséget. Lázár alig mozog, úgy reszket, mint kocsonya és mégis elszántan védi

kapuját. Küzdünk emberfeletti módon, de ez sem akadályozhatja meg a félidö 4:0-ás vereséget. Lázár nem bírja tovább s így a második félidőben Csifor személyében egy nagyszerü kapust van alkalmunk felfedezni. Legalább 25 suttot kivédett nagy elszántsággal és sokkal nagyobb lelkesedéssel. Nem ö az oka, hogy az ö érája alatt is három göllal terhelték meg hálóinkat a nagyszerü csehek. A cseh csapat összeállítására jellemzö, hogy abban játszott a híres Stapl is és szakvélemények szerint van olyan jó csapat, mint a vasárnap országunk színével szemben szereplö cseh együttes. Így lett aztán a végeredmény 7:0 (4:0) a csehek javára.

Tizenhét göllal szemben csak ötöt adtunk, ez a közép-németországi turánk mérlege. Ha a göllökben passzív is a mérlegünk, de a tapasztalatokban és főleg a látottak alapján elsajátítottakban annál aktívabb.

A történeti hűséghez még hozzátartozik, hogy a prágai lapok — valószínűleg üzleti számításból — elhallgatták chemnitzi vereségünket és nagy meglepetéssel olvastuk, hogy a mérközést mi nyertük meg 1:0 arányban. (p. d.)

Nagy harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

K ötött harisnya minden színben	lei	25
F lohr-harisnya minden színben	lei	53
M uszlin harisnya divat-színben	lei	69
C érna-muszlin minden színben	lei	98
S elyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkeztükben és köttétárunkban óriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Vágott és vágatlan tűzifát

vason, öf- és mászatételekben, egyezintén

meszet, cementet és gipszet

legolcsöbben szállit a

Calcit Művek R.-T. Cluj

Str. Dragalina (v. Fellegvár-ut) 9. Telefon interurbán 11-04

Egy m³ oltott mész 400 lej

Eredeti francia ólomseréttel

minden nagyságban, raktárról azonnal szállit

„Mecano“ R.-t. fiókja Cluj, Calea Victoriei 45. Telefon Int. 356.

Legfinomabb angol és legjobb gyártmányu férfi

szövetek, télikabátok és doublék legmegbizhatóbb

beszerzési helye Schwarcz Jenö utódánál Cluj, Strada

Regina Maria 14. (volt Deák Ferenc-utca)

Rudolf Mosse No 4026

Az Uj Szerke Felelő Az Uj Előfiz

tiszt ellen. viselő. utasit. triano. végett. kormé. vegye. napok. pert. Budapest. Edog. döntö. a mag. per k. vagyó. gényje. iratok. közi b. szegen. többes. éppen. tároz. fogna. séhez.

egy. Az ed. régen. el. A. oromh. megsz. ken b. vagy. a cse. kérés. belgr. niusba. sik. akikk. gyaaz. zepen. verese. harc b. sebéve. tetták. rült m. napp. Adorj. rendö. mentek. Gyalu. a rend. szöve. el. Ad. megtal. lyal A. éjszaka. képeu. be a s. hogy ö. hallgat. szállito.

ben? legatus. aktiv. gróf A. a tech. rányi. ban T. költsé. berbar. a polit. gátuok. Gajzég. osos. S. titkár. gáció. külügy. ebédre. Macdon. dig bár. miniszte.

számban

módon, de ez sem
: 0 és veszteséget.
a második féldőben
szerű kapust van
25 suttot kivédett
gyobb lelkesedéssel.
ja alatt is három
a nagyszabású csehek.
llemző, hogy abban
kvélemények szerint
asárnap országunk
együtttes. Így lett
0) a csehek javára.
ak ötöt adtunk, ez
örlege. Ha a gélok-
a tapasztalatokban
ajátítottakban annál

hozzátartozik, hogy
zleti számításból —
inket és nagy meg-
rközést mi nyertük
(p. d.)

vásár

árakkal.

min-	25
lei	
nden	53
lei	
ivat-	69
lei	
nden	98
lei	
nyák	125
en lei	

TT

13

ban óriási választék!
LATT-nál kaphatók!

tlan tűzfát

ben, ügyintéző

és gipszet

L. T. Cnj

Telefon Interurbai 11-04

400 lej

ancia

rétet

rról azonnal szállít

-f. fiókja

Telefon Int. 356.

férfi

zhatóbb

Strada

nc-utca)

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utannyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei, félévre 380 lei, egész évre 750 lei.

— Az elbocsátott utódállambeli magyar tisztviselők pert indítottak az utódállamok ellen. Budapestről jelentik: Azok a magyar tisztviselők, akik 1918 óta az utódállamokból való kiutasításuk miatt Magyarországra repatriáltak, a trianoni szerződésben biztosított jogaik megvédése végett kártérítési pert indítottak az utódállamok kormányai ellen. A kereseteket a hágai nemzetközi vegyes döntőbírószághoz terjesztették fel, ahonnan a napokban megérkeznek az elleniratok, melyekre a pert indító tisztviselőknek válaszlírok kell. Mint Budapestről jelentik, eddig több mint háromezer elbocsátott magyar tisztviselő adott be keresetet a döntőbírószághoz. Minden tisztviselő egyénileg pöröl, a magyar államnak csak közvetítő szerepe van. A per költsége a pertindító tisztviselőket terheli. A vagyontalan tisztviselőknek megengedik, hogy szegényjogon perlekedhessenek. Mivel azonban a periratokat három nyelven kell eljuttatni a nemzetközi bírósághoz, az előkészítési eljárás nagy összegre van szüksége. A szegény tisztviselők nagy többsége nem tudja ezt az összeget megfizetni, éppen ezért legutóbb megtartott gyűlésükön elhatározták, hogy a magyar kormánytól annyi előleget fognak kérni, amennyire a tárgyalások előkészítéséhez szükségesük van.

— Rendőri vallatás közben agyonverték egy katonaszökevényt. Szabadkáról jelentik: Az adorjampusztai rendőrök pár nappal ezelőtt egy régen körözött betört és katonaszökevényt fogtak el. A szökevényt Gyula Szimának hívják, aki oromhegyesi parasztleány. A fiatal parasztleány megszökött a katonaságtól és Sztarakanizza környékén bujdosott. A környéket állandó utonállással, vagy rablásaival tartotta rémületben. A tavasszal a csendőrség elfogta és átadta eredmények, ahol szökésért elítélték. Fogásában megbetegedett, mire a belgrádi katonai kórházba szállították, ahonnan júniusban ismét megszökött. Szökése után négy másik katonaszökevényrel rablóbandát szervezett, akikkel három héttel ezelőtt az oromhegyesi fogyasztási szövetkezetet kifosztotta. Augusztus közepén a csendőrök elfogták Gyula Szimát, aki fegyveresen igyekezett ellentállni a csendőröknek. A harc közben Gyula a lábán meg is sebesült, mire sebével ismét a belgrádi katonai kórházba szállították. Innen egy örzetlen pillanatban ismét sikerült megszöknie. Az adorjampusztai rendőrség pár nappal ezelőtt arról értesült, hogy Gyula Szimán Adorjampusztán gulyásnak állt be. Két adorjái rendőr, aki tu ott Gyula rejtekhelyéről, hétfőn kimentek az adorjani legelőre, ahol sikerült elfogniuk Gyula Szimát. A vallatás során Gyula azt vallotta a rendőröknek, hogy az oromhegyesi fogyasztási szövetkezetből elrabolt értéktárgyakat Adán ásta el. Adán azonban nem sikerült a rablott holmikat megtalálni. Erre a rendőrök visszamentek a fogollyal Adorjampusztára, ahol egy vendéglőben egész éjszaka vallatták a rablót. A vallatás eredményeképpen a rendőrök Gyula Szimát holtan szállították be a sztarakanissai rendőrségre, ahol kijelentették, hogy ők verték agyon a rablót. A két rendőrt kihallgatásuk után a szubotivai törvényszék f őgházába szállították.

— Mit csinál a magyar delegáció Genfben? Budapestről jelentik: A genfi magyars delegátusok hat népszövetségi bizottságban vesznek aktív részt. A jogi és alkotmányjogi bizottságban gróf Apponyi Albert és gróf Khuen-Héderváry, a technikai és közgazdasági bizottságban báó Korányi Frigyes, a lezerelési és biztonsági bizottságban Tanczos altábornagy, aki a népszövetség háziköltségvetési bizottságában is helyet foglal, az emberbaráti és szociálpolitikai bizottságban Korányi, a politikában Apponyi vesz részt. Helyettes delegátusok gróf Khuen-Héderváry követségi tanácsos, Gajzágó miniszteri tanácsos, Lukács osztálytanácsos, Sebess volt államtitkár, Baranyai miniszteri titkár és Siegler ezredes. Az egész magyar delegáció, Bethlen miniszterelnökkel és Daruváry külügyminiszterrel az élén hivatalos a pénteki disztribúción, melyet Svájc szövetségi tanácsa rendez Macdonald és Herriot tiszteletére, szombaton pedig báró Rotschild dézsónéjére Korányi pénzügyminiszter és gróf Apponyi hivatalos. Macdonald

Csernovitzban elfogtak kémkedés miatt egy szovjet-örnagyt

Nagyszabású orosz kémszervezetet lepleztek le Csernovitzban. A szovjet egyik örnagya álnév alatt mint vegyész mérnök élt Csernovitzban. Egy félvilági nő okozta a kém vesztét

(Csernovitz, szept. 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A világhéke hatodik évében, a végleges lefegyverezésnek küszöbén valamennyi európai állam költségvetésében horribilis összegeket emészt fel a kém- és kémelhárító apparátusok fentartása. Alig mulik el hét, hogy valamelyik országban egy nagyszabású kémszervezetet le ne lepleznének, beszédes jelül a népek és államok békére sóvárgásának.

Az utódállambeli kémelhárító apparátusok néha tulságos buzgósággal igyekeznek feladatuknak megfelelni és így nem egyszer került már ártatlan ember a hadbírószághoz elé, ez egyszer azonban Csernovitzban úgy látszik egy komoly és veszedelmes és az egész országra kiterjedő kémszervezetet sikerült a sziguranónak ártalmatlanná tenni. A kémszervezet főnökét, aki nem kisebb ember, mint a szovjethadsereg vezérkari örnagya, utolérte a kémek hagyományos halvézete és mint annyi elődjét, őt is egy félvilági hölgy juttatta a hatóságok kezére.

A „vegyésmérnök” ur bevonul Csernovitzba

Néhány hónappal a csernovitzi korzón egy feltűnően elegáns és kiváló megjelenésű fiatal ember tűnt fel. Az idegen Prágában végzett, csehszlovák nemzetiségű vegyész mérnöknek adta ki magát és úgy szerepelt, mint egy nagy németországi cég vezérképviselője. A rendőrség bejelentőhivatalában Oscar Spaczek név alatt jelentette be magát.

Spaczek „mérnök”, aki főlényes kulturájú, több nyelvet beszélő és valóban imponáns megjelenésű fiatal ember, már az első napokban a legjobb társaságok kedvence lett és mindent elkövetett, hogy magas katonai körök közelébe férkőzzék. Minthogy sohasem volt szűkkeblű és a pénz valóssággal két marokkal szórta, csakhamar egész udvartartás vette körül, könyvelők és kalandvágyó fiatal emberek, akik szívesen fogadták gazdag barátjuk cseh-fizetésait.

Természetes, ilyen körülmények között Spaczek mérnök hamarosan igen közismert és közkedvelt alakja lett Bukarest éjszakai életének és különösen a varieté esillagok között örvendett nagy népszerűségnek.

Az első gyanu

Dumitrescu sziguranca vezérfelügyelőnek szemet szurt az idegen mérnök feltűnő költekezése. Pozitív gyanut azonban csak akkor fogott, amikor arról értesült, hogy a mérnök ur, aki állítólag egy nagy németországi céget

— Hubay és a numerusz klauzusz. Budapestről írják: Zavarban volt Hubay Jenő zeneakadémiai direktor a mult tanév elején. Mi történt?

Az történet, hogy a művészképző tanfolyamra megkezdődtek a felvételi vizsgák és Hubay megfeledezett a borzalmas kultuszminiszteri rendelkezésről, amely a felvételnél a zsidók percentuális létszámát az igazgató különös figyelmébe ajánlotta.

Meg kellett feledkeznie, mert a két jelentkező nagyszerűen kezelte a hegedűt, a Mester gyönyörködött a fiatalok kibontakozó tehetségében és a két jelentkezőt felvette a művészképzőbe.

Már megtörtént a felvétel, a fiatalok tanultak és gyakoroltak, amikor a felterjesztett listából a minisztériumban megállapították a nagy veszedelmet: a művészképző minden hallgatója — zsidó.

Mit lehetett most már csinálni? Hubay Jenő nem sokat gondolkodott.

— Ha muszáj, ám legyen fajmagyar is a művészképzőben — mondta és amire még nem volt példa az Akadémia történetében, párhuzamos művészképzőt állított fel és a fővételin visszavetett jelentkezők közül kiválasztotta a gyanutlan vallásukat. Ezzel a kultuszminisztériumban is beállott a lelkek egyensulya.

És hogy ez egyensuly sehogyse billenjen fel, a pótképzőbe hét helyett kilenc póttehetséget vett fel.

képviselt, egyetlen üzletet sem bonyolít le. Eppen ezért néhány nappal ezelőtt utasítást adott alantasainak, hogy a titokzatos idegent tartsák szemmel és minden említésreméltó körülményről számoljanak be.

Az egyik sziguranatisztviselőnek sikerült is teljesen a közelébe férkőznie Spaczek mérnöknek, mindennapos barátja szorgalmasan elkísérte az összes éjjeli mulatóhelyekre, anélkül azonban, hogy bármit is megtudhatott volna. A „mérnök” igen óvatos volt és semmit sem árult el. A sziguranca már már teljesen feladta a reményt, amikor a nyomozást vezető tisztviselőnek kitűnő ötlete támad.

Egy félvilági nő leplezte le a kémét

A sziguranca jól ismerték Spaczeknek azt a gyöngéjét, hogy nagy előszeretettel vonzódik a női nemhez és legjobban a könnyűvérű nők társaságában érzi magát. A nyomozás vezetője éppen ezért, hogy a gyanúsítottnak ezt a gyöngye oldalát kihasználhassa, egy artistanővel lépett érintkezésbe, aki vállalkozott végigjátszani a komédiát. A nő szerepe lett az álmérnöknek, a többi azután a mozifilm gyorsaságával pergett le. A sziguranca három nap alatt az összes adatok birtokában volt. Kiderült, hogy Spaczek nem vegyész mérnök, nem csehszlovák nemzetiségű, nem képvisel semmiféle németországi céget. Igazi neve Lago Kolkow, fia egy volt orosz tábornoknak, ő maga vezérkari örnagy a szovjethadseregben.

Romániába azért jött, hogy személyesen szervezze meg az orosz kémhálózatot, amely Bukovinára, Dobrudzsára és a regtára terjedt ki.

Kolkow örnagyt letartóztatják

A kapott értesülések után a sziguranca legügyesebb tisztviselője behatolt az álmérnök lakására, akit éppen abban a pillanatban tartóztattak le, amikor áruló kedvesével enyelgett. A házkutatás és személymotosz során a hatóságok rengeteg terhelő bizonyíték birtokába jutottak. Skicceket, kész térképeket, kiterjedt levelezést és rengeteg pénzt találtak a kémnél, azonkívül megtalálták büntársainak listáját is, akik majdnem kivétel nélkül beszarabiai orosz és dobudzsai bolgár diákok. Kolkow örnagy a bizonyítékok láttára megtört és mindent bevallott.

Letartóztatása után intézkedés történt segítő-társainak letartóztatására is. Sikerült is valamennyiüket összefogdosni, Kaleff bolgár diák azonban letartóztatásának pillanatában öngyilkos lett.

tegnapi hatalmas beszédét Bathlen és az egész magyar delegáció végighallgatta és ismételten kifejezték tetszésüket. Korányi és Bethlen megbeszélést folytattak ma Salterrel, a népszövetség főtárgyalásának közgazdasági vezetőjével és Sir Hery Strakoshal, a pénzügyi bizottság vezetőjével.

— Anyagyilkos parasztleány. Nagybecskerekéről jelentik: Sztankov Zsiva szakulai parasztleány hétfőn éjjel részeg állapotban agyonverte édesanyját, akivel már régóta haragos viszonyban volt. Hétfőn éjjel, mikor részegen be akart menni a lakásba, az ajtót zárva találta. Miután alvó édesanyja nem nyitott neki ajtót, betörté az ajtót és addig rugdosta, verte édesanyját, amíg az meg nem halt. A gyilkos fiut átadták a csendőrségnek.

— Eljegyzés. Hellmann Ilonka Targu-Mures és Singer Ernő Cojocna jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kohn Rezsín urleányt Marosvásárhelyről eljegyezte Erényi Imre Budapestről. (Minden külön értesítés helyett.)

— Orvosi hír. Dr. Heller József szülész és nőgyógyász, németországi klinika volt asszisztense, hesszas bécsi és párisi tanulmányutjáról hazatérve, Str. N. Jorga (v. Jókai utca) 3. sz. alatt, Hotel New York mellett, a Generala épületében rendeléseit megkezdte d. e. 11—12 és délután 3—5 ig. Diathermia kezelés.

— Tóra-avatás a „Poale Cedek” templomban. Vasárnap, szeptember 7-én délelőtt 10 órakor a Malom-utca 16. szám alatt levő „Poale Cedek” imaházban, a Simon József által adományozott Tórátnapélyes keretek között fogják felavatni.

KÖZGAZDASÁG

Bolgár kereskedők érkeztek a mintavásárra

Nagy üzletkötések gép- és bőripari cikkekben

(Cluj-Kolozsvár, szept. 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Dacára a kedvezőtlen időjárásnak, a mintavásáron ma is élénk forgalom volt észlelhető. Különösen kerámiai és textilcikkekben nagy üzletkötések történtek, ami a belföldi ipari termelés e két ágában a súlyos gazdasági válság közepette egymagában véve is eredménynek mondható. Ma délelőtt megérkeztek a mintavásár megtekintésére a szófiai és más bolgár városokból való kereskedők, akik a legnagyobb csodálkozással és meglepődéssel nézték végig az erdélyi iparnak a mintavásáron felsorakoztatott produktumait. Munkatársunk érdeklődött a bolgár kereskedőknél arra vonatkozólag, hogy milyen impressziókat nyertek a kolozsvári mintavásáron. A bolgár kereskedőket — mint mondták — a mintavásáron kiállított áruk gazdagsága és aránylag rendkívül olcsó volta arról győzte meg, hogy Bulgáriának sokkal szorosabb gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokat kell léte-

síteni Romániával, mint eddig volt. Bulgária fejletlen ipara a legjobb piaccá teszük Románia számára Bulgáriát, annál is inkább, mert közvetlen, olcsó víziúti összeköttetése van vele. A bolgár kereskedők különös érdeklődést tanúsítottak a bőr- és gépiipari termékek iránt és nagyon valószínű, hogy ebben a két szakmában a bolgár kereskedők részéről nagy üzletkötések fognak történni.

A bolgár kereskedők megérkezésével még korántsem zárult le a mintavásár idegenforgalma. A napokban várják megérkezését a törökországi, görögországi, jugoszláviai kereskedőknek, de nagy a valószínűség arra, hogy nyugateurópai államokból is fognak érkezni érdeklődők a mintavásárra. A mintavásárral kapcsolatos közgazdasági előadások sorozatában ma, szombaton délután hat órakor I. Lepadatu egyetemi tanár fog előadást tartani aktuális gazdasági kérdésekről.

A kolozsvári nagyiparosok szövetsége a gazdasági katasztrófa elhárításáért

E hó 8-án lesz az összválasztmányi ülés. Az ülés programja

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Kolozsvári Nagyiparosok Szövetsége e hó harmadikára összehívott összválasztmányi ülését e hó nyolcadikára, hétfőre halasztotta. Az összválasztmányi ülés mindazokkal a nagyfentosságú kérdésekkel fog foglalkozni, melyek az erdélyi nagyipart a jelen körülmények között legaktuálisabban érintik s melyeknek rendezése ugyyszólván létkérdése a súlyos válságokkal küzdő erdélyi iparnak.

Az összválasztmányi ülésen meg fogják kísérelni az Ugr-ral kapcsolatos érdekszövetségeknek, így a kazánegyesületnek, a hitelezői védőegyletnek a szövetségbe való beolvadását, mely esetben ezek az érdekképviseletek mint a kolozsvári Nagyiparosok Szövetségének alosztályai működhetnek.

Pontosan fixírozni fogja az összválasztmányi ülés az egyes vidéki helyi csoportok működési körét és módját is. A választmányi ülés összehívása egyébként a gazdasági téren folyamatban lévő aktuális akciók továbbvitelét célozza. A választmányi ülés részletes memorandumot fog kidolgozni az új behozatali vámtarifa és a kész áruk kiviteli vámjának revíziója tárgyában s le fogja fektetni azokat az alapelveket, melyek szerint ezeket a rendelkezéseket feltétlenül revizionálni kell. A részletes tervezetet az UGIR. szeptember huszonötödikén megtartandó választmányi ülése elé terjesztik, melynek egyttal feladatává teszik, hogy ezekben a kérdésekben a gyáripar álláspontját a kormány elé terjessze.

Állást kíván foglalni a választmány a városi

pótadók, valamint az aktuális munkásbiztosítási autonómia kérdésében, főleg pedig a balesetsegélyek és járulékok dolgában. A választmány rá fog mutatni arra, hogy a kormány a balesetsegélyezési járulékokat az ezélt öt évvel érvényben volt régi táblázatok átdolgozása nélkül léptette újra érvénybe.

A súlyos pénzühiány, az árnelhelyezés egyre növekvő nehézségei arra ösztönzik a nagyiparosok szövetségének választmányát, hogy őszi munka-programjának keretében megtalálja azokat a módokat és lehetőségeket, melyek a súlyos gazdasági válság enyhítésére alkalmasak. A szövetség tisztán látja, hogy ilyen enyhítő eszközök nélkül kénytelen volna már eddig is a megkezdett üzemredukciókat fokozni, ami aztán a termelés és a munkaaltsalmak hiányában a munkanélküliséggel járó szociális katasztrófa vezetne. A szövetség reméli, hogy a kormány segédkezet nyújt neki azoknak az eszközöknek megtalálására, amelyek ezt a kűszöbön álló katasztrófát elháríthatják.

Kilátások kereskedelmi összeköttetésre Törökországgal. Bukarestből jelentik: A hivatalos lap legutóbbi száma Törökországgal Lausanneben kötött békeszerződés ratifikálását közli. A ratifikáció azért bír különösebb jelentőséggel, mert a romániai kereskedők régen tervbe vették a Törökországgal, főleg pedig Angoriával való szorosabb kereskedelmi összeköttetés felvételét.

Exportörök kongresszusa Belgrádban. Belgrádból jelentik: Vasárnap az exportör-egyesületek és iparkamarák küldöttei kongresszust tartottak a belgrádi tőzsdé nagytermében. A kormány részéről a pénzügyminiszter s a postaügyi miniszter is megjelent. A belgrádi iparkamara elnöke rámutatott arra, hogy Jugoszlávia exportja a legutóbbi kongresszus óta nagymértékben megnövekedett, ugyannyira, hogy Jugoszlávia ezidei teljes exportja nyolcmilliárdháromszázötvenkétmillió dinár értékű lesz. A dinár árfolyamának javulása szintén beösvetkezett, amit még kedvezőbbé tesz az a körülmény, hogy a pénzügyminiszter nyilatkozata szerint nem lesz újabb infláció. Az iparkamara a vámtarifa felemelése ellen van, mert ezt a fogyasztók éreznék meg legulslycsabban. A jelenlévő Spaho pénzügyminiszter kijelentette, hogy inflációról egyelőre szó sem lehet, ami pedig a vámtarifa és vámtarifa felemelését illeti, e kérdésekben még a kormány nem döntött. Ezután a földmiveltügyi minisztérium osztályfőnöke részletes jelentést terjesztett be az egyes mezőgazdasági exportcikkek n gyságáról. A Nemzeti Bank képviselője bejelentette, hogy a kiviteli szezonra a bank kiviteli kölcsönöket fog folyósítani.

Kedvező a dohánytermés Szatmárme-gyében. Szatmárról jelentik: Szatmárme-gyében, Szatmárvidéken olyan jó termés mutatkozik, amilyen emberemlékezet óta nem volt. A dohány minősége nézve is kitűnő, mennyiségre nézve pedig nagyon bőséges.

Divatkedvelők figyelmébe!

Férfi öltönyök, double felöltők, téli kabátok, valamint különleges szövetek óriási választékban érkeztek az „URANIA“ divatházba. Cluj, Calea Regele Ferdinand 34. Uránia-mozgóval szemben.

Deák Ferencz-u. 12. Cluj

Textilközpont

Kabátelmék!

Szolid árak!

Férfi és női gyapjuszövetek

Bel- és külföldi gyárak lerakata!

Lloyd 8899

HA FINOM CUKORKÁT AKAR, KÉRJEN „MELISSA“-T!

Cluj telefon 6-48 és 6-65

(Lloyd 2243)

Cluj, telefon 6-48 és 6-65

A mintavásár tartama alatt állandó nagy szörmekiállítást rendezek

Rader No. 1329

„Mode de Paris“
S. Eisenstädter
Cluj, Piața Unirei 12

Kirakataim megtekinthetők minden este 10 óráig

SAFRUTH

könyv- és képkiallítása az „Atlantic“ helyisé-gében Nagyváradon.

Senki el ne mulassa a kedvező alkalmat azt megtekinteni.

Vételkényszer nincsen!

Vételkényszer nincsen!

A mai valutapiac

Szomban az utóbbi napok nagy lanyhaságával, a mai napon az összes valuták áraiban szilárdulás állott be. A kereslet élénk volt, a kínálat tartózkodóbb. Élénk forgalom mellett a következő árak alakultak ki: Osztrák korona 375-378, magyar korona 370-380, cseh korona 558-562, svájci frank 35.50-36.00, dollár 187.00-189, francia frank 10.20-10.40, font sterling 8.55-8.65, olasz lira 8.30-8.45.

Valutapiac szeptember 5-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1000, Berlin —, London 837, Newyork 184.00, Róma 830, Zürich 35.50, Bécs 26.00, Prága 560, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 730.00, márka 45, leva 135, török lira 102, font sterling 865, francia frank 1100, svájci frank 38.00, olasz lira 840, drachma 350, dinár 260.00, dollár 185.00, lengyel márka 37.00, osztrák korona 28.00, magyar korona 27.00, cseh korona 560.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 126.50-127.00, Amsterdam 204 3/8-204.40, Newyork 531.00-531.00, London 2368.00-2367, Páris 2807.50-2805.00, Milano 3325-3320.00, Prága 1590-1585.00, Budapest 69.50-69.50, Belgrád 702.50-702.00, Bukarest 275.00-275.00, Varsó 102.50-102.50, Bécs 74.75-74.75.

(#) Feiser Viktor dettai (Temesvármegye) porcellánfestő és fotokerámiai műintézetének mintavásári pavillóját a királyi család és a kormány tagjai nagy tetszéssel látogatták végig. Az uralkodócsalád elragadtatással szemlélte a szebbnél-szebb tárgyakat és számos megrendelést eszközölt. Feiser Viktor személyesen nyújtott át az uralkodópárnak hat gyönyörű művészeti értékű dísztárgyat. Feiser Viktor műintézete hatvan munkással dolgozik, évenként tizenkét vagon porcellán- és üvegarut dolgozik fel. Az üzem vezetői elsőrangú karlsbadi specialisták.

Jugoszláviában rendezik a munkaszünetek ügyét Belgrádból jelentik: A kormány rövidesen rendeletet fog kibocsátani, mely szerint eszentul csak állami ünnepeken lesz kötelező a munkaszünet, míg az egyházi ünnepek megtartásában mindenkinek szabadkezet nyújtanak. Az új rendeletet kereskedelmi körökben nagy érdeklődéssel várják, mert ezzel a régi sérelmek orvosolhatnának.

A tervezett katonai repülőgépgyárat az Astra-gyárból építik ki. Az Uj Kelet megírta, hogy a kormány egy katonai repülőgépgyár alapítását vette tervbe. Mint Bukarestből jelentik, a terv munkálatai már igen előrehaladott stádiumban vannak. A nemzeti tőke fő részét az Astra-gyár üzemei fogják képezni. Az állam, melynek a részvénytársaság kizárólag fogja szállítani a pyártott repülőgépeket, részt fog venni a vállalat ellenőrzésében és garanciái fog olyan minimális számú megrendelést, mely a befektetett tőke megfelelő gyümölcsötetését biztosítani fogja.

(#) Leichtmann Jenő nagyváradi mérlegárú cég mintavásári kiállítása jól megérdemelt feltűnést keltett. A cég fiókja Európa legrégibb súly- és mérleggyárának, Josef Florenz bécsi cégnek (alapított 1768) és a bukaresti Masara S. A. R.-nek. Egyben képviselője a legnagyobb külföldi vasárú és konyhafelszerelési cégeknek. Különösen a finom analitikai mérlegei (0-00005 gram érzékenység) keltettek óriási feltűnést. A feltűnően elegáns kivitelben készült személymérlegei széles körben óriási tetszést és érdeklődést váltottak ki. A cég nagyobb mennyiségű balancmérleget és három stabil hidmérleget adott el már eddig is, de előreláthatólag még igen sok megrendelése lesz mert szakkörökben élénk feltűnést keltettek az összes kiállított tárgyak.

Férfikalapokat

fest, tisztít, formál és vasal

Fehér István kalaposmester, Cluj, Unió-utca 21. Redout. Postai megrendelések is eszközölhetők!

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Csiky Gergely: Proletárok. (A dráma ciklus első előadása a kolozsvári Magyar Színházban.) Az a mentegető, szíves elnézést kérő gesztus, amellyel Janovits dr. a tegnapi estén bekonferálta Csiky Gergelyt, talán nem is volt egészen szükséges. Hogy a jó öreg Csiky nem volt lángész. Hiszen ez valószínű, hogy ő maga se hitte lángésznek magát. Nem volt ő egyéb és nem is akart egyéb lenni, mint a színpad hihetetlen szorgalmu mestere, a magyar Kotzebue. Talán csak egyetlen egyszer villant keresztül a valóján az akarat, hogy valami nagyot és maradandót alkosson és akkor is csak a dráma címéig jutott el. Éppen a „Proletárok” volt ez a cím és dráma. Amikor a címet leírta, akkor talán igazán valami társadalmi probléma színpadi feldolgozására gondolt, de az első sor után mintha megmondta volna a dolgot és a sokat sejtető „Proletárok” cím alól megint csak a régi, megszokott, kedves magyar Kotzebue mosolygott elő. És Kotzebuensk lenni nem is olyan utolsó dolog. Még magyar változatban sem. A tegnapi előadás bebizonyította. A színészek ügylétszik kivételes ambícióval készültek a Csiky darab előadására, mert ilyen szép, harmonikus és minden részletében gondosan kidolgozott előadást már régóta nem láttunk a kolozsvári színpadon. Amennyi szereplője csak volt a darabnak, mindannyian megérdemlik a legmesszebbmenő elismerést. Mi csak azokat akarjuk kiemelni, akik még a kiváló előadás keretéből is kimagaslottak. Ilyen volt mindenek előtt Mihályffy, a birkásból fölsperedett bárgyú milliomos szerepében. Az öreg Szentgyörgyit nyilt-szinen tapsolták meg. A züllött füstálist adta. Nagy volt. Kemény László olyan meggyőzően ellenszenves gazfickó tudott lenni, hogy egyszerűen megértették a régi passiójátékok közönségét, akik az előadás után elverték az Jokariotes megszégyesítőjét. Kár, hogy a maszkjára nem fordított több gondot. A nők közül Baróti Erzsébet, drága szép leány volt, Laczkó Aranka, Miklóssy Margit, Poór Lili, mindannyian esupa művészet és intelligencia. A közönség nagyon élvezte az előadást és a színészeket nagy szeretettel tapsolta a függöny elé.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Szombat d. u. fél három-kor: Süt a nap. (Ujdonság 4-eszer. Mérsékelt helyárral. Jávor Alfréd vendéjátéskával. Sorozatszám 28) Szombat este 8-kor: Taifua. (Részben új szereposztással. Napi bérlet 4. szám, B. Sorozatszám 29.) Vasárnap d. u. fél három-kor: A falu rossza. (A nagykapusi falusi műkedvelők előadása. Kalotaszegi népviseletben. Kalotaszegi lakodalmas szokásokkal. Legényes tánc. Ötös tánc. Mérsékelt helyárral. Sorozatszám 30.) Vasárnap este 8-kor: A falu rossza. (A nagykapusi falusi műkedvelők előadása. Rendes helyárral. Napi bérlet 5. szám, A. Sorozatszám 31.) Hétfő: Antónia. (Ujdonság 16-szor. Napi bérlet 6. szám, B. Sorozatszám 32.)

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó. Szombat, szeptember 6. Babylon pusztulása. Hatalmas történelmi felidzés az asszírak korából. Filmes alkalmazta a híres amerikai rendező: D. W. Griffith. Főszerepben Harris Chapin és Elmo Liacola. Uránia-Mozgó. Szombat, szeptember 6. Szegény császár. Szentimentális és szenzációs regény a szabadkőművesek életéből 5 felvonásban. Apollo-Mozgó. Szombat, szeptember 6. Tigris-fogak. Arsine Lupia legújabb kalandja. Detektív film 6 felvonásban. Főszerepben Dawid Pavel. Az előadások minden moziban minden nappontosan délután 3 órakor kezdődnek.

Hölgyeim! Óriási választék érkezett filc és bársony kalapokban. Rendkívül olcsó reklamáruk. Mindegyik átalakítások és formálások 48 óra alatt készülnek.

„IDEAL”

női kalapüzlet, Cluj, Calea Regele Ferdinand 8. szám. Gólya-áruházal szemben.

NYILTÉR

E rovatban közölteért a szerkesztőség semmi-nemü felelősséget nem vállal

Az Uj Kelet 200. számában megjelent Rosmann Aladár nyilttéri nyilatkozatára vonatkozólag csak az a megjegyzésem, hogy vele ebben az ügyben nem tartom kívánatosnak a további polémiát. A független bíróság van hivatva barbár cselekedeteit elbírálni. Az erdőszentgyörgyi, valamint sóvidéki kereskedők, különösen a szakmához tartozók tisztában vannak ugy az ő, valamint atyja indokaival. Ezek közismerten kenyéririgységből erednek és azért érdemben nem is lehet rájuk válaszolni. Erdőszentgyörgy, 1924. szept. 4.

Farkas Ede

Spórol cipőt és harisnyát a lábizzadásban szenvedő - ha „Fortuna”

preparátumot használ, amely azonnal megszünteti a lábizzadást és kellemetlen lábszagot. „Fortuna” Sighetul-Marmarjei címre küldjön 20 lejes utalványt és megkapja az igen hálás preparátumot, amely már sok embert megmentett ezen szenvedéstől. 7771

Karlsbadból közvetlen importált porcellán és Steingutedények. éttermi-, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt préselt és fuvott üvegaruk, lámpaárak, demyohn, gyógy-szer és befőttesüvegek legelőnyösebben beszereshetők: Ausländer Lajosnál Cluj Piaja M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 954

Zsák ~ Ponyva

Vétel! Eladás Kőlcsonintézet, javítóműhely Albala Izsó Timisoara II, Piata Traian 2. szám. Sürgőnycim: Albala Timisoara-Fabrica Interurban telefon 60

Arany órák, legszébb kivitelben

ajándék- és díszműtárgyak csakis

Fenyő és Braunfeld

udv. szállítók világvárosi ékszerüzletében kaphatók Cluj, Piaja Unirei. Lloyd 1962

Megvételre keressék komplet

könyvnyomda-

berendezést. Részletes ajánlat Beck Izidor Oradea-Mare, Str. Saguna 4. címre kéretik

RÖTH cipősz

CLUJ, Str. St. O. Iosii

volt Széputca

Hirdessen az Uj Keletben!

gyelmébe!

double felöltők, téli különleges szövetekben érkeztek az háza. Cluj, Calea mozgóval szemben.

u. 12.

Albala Textileton Beleszárak! Szólia apak! uszövövek k k lerakata! Lloyd 9899

SA"-TI 48 és 6-65

ndezek

er

Unirei 12

óráig

ne mulassza ö alkalmat tekinteni.

nincsen!

APRÓHIRDETÉSEK

Egyesületi hirdetésnél egy sor 2.- vastag betűvel 6.- lej. Leg-
kisebbségi hirdetésnél 10 lej. Alkalmazásoknak 30% kedvezmény

**Perzsa és szmirna sző-
nyeg** jutányos áron kap-
ható és megrendelhető
bármily méretben a

Covoara-
nál Cluj, Strada Londrei
(Hosszu-utca) 26. Kérjen
áránlatot. 1670

**Hölgyek
figyelmébe!**

Mindenemű modern
hajmunkák, tambourir
választék, kizárólag el-
sősorú anyag s készit-
mény, L'Oreal-Henné
minden színben kap-
ható. Megrendelést vi-
dékre is eszközök. Vá-
gott haját kicsinyben
és nagyban veszek.

Mussa Gyula Cluj
Str. Memorandului 10

Persaszőnyeg készit-
éséhez garantált nap-
álló mosható gyapju-
fonalat minden minő-
ségben és színben leg-
olcsóbb gyári árban
szállít „ORIENT” persz-
szőnyegszövőgyár, Simleul
Silvaniei. 7447a

Nyelvtanuláshoz segéd-
könyveket, szótárakat elő-
nyös árban szállít az Uj
Kelet könyvosztálya. Kér-
jen áránlatot.

**Elegáns
öltés és jó ruhát**

angol, francia di-
vat szerint készít
Dávid József
Arad, Cal. Victoriei
(Kossuth L.-u.) 7. sz.

Házvezető, javakor-
ban, intelligens, lehetőleg
izr. családnál vagy urnál
bizalmi állást vállal. Meg-
keresések „Sólyom” Arad,
Str. Lahovari 2,

RASOLOR
készenléti bo-
rotváló por
★
1/4 kgrm. ára
8 lei

LEBOVITS
törbély készíti,
Sata-Mare
★
Viszonteladók-
nak 5 kg 120lei

**CEMENT-
IPARI GÉPEK**

Cementtörcserepek, beton-
és salaktéglák, üreges beton-
blokkok, padló-, járda- és
garnitoidlapok gyártására,
kézi és erőhajtásra, formák,
betoncsövek, kutgyűrűk, lép-
csők, vályuk stb. előállitá-
sára, közúti, hengerművek,
betonkeverők, I-a cement-
festékek. Teljes asbestcement
pa'agyári (Eternit) berende-
zések. — Betonkeverőgépek

M O D E R N A

ÉPÍTŐIPARI GÉPEK ÉS RADIATOR
R-T. BRASSÓ, KIS-UTCA 12. SZÁM

Árlapok, költségvetések és
látogatás díjmentesen

Hölgyeim!

Megérkeztek a leg-
újabb bársony model
kalapok.
Moskovits, Cal. Reg.
Ferdinand 3. (Udvar.)

Seravalló bor Demeter
gyógyszertárban, várme-
gye házával szemben.

Singer karikahajós var-
rógép eladó. Értekezni
Majális-u. 1. ajtó 6., dél-
előtt 10-12. 7767

Megnyit a Róth-féle
orth. kóser mészárszék és
fűtött husneműgyár, Ru-
dolf-ut 20. sz. alatt, ahol
a legolcsóbb hentesárut és
hust lehet kapni. 7769

Tanítót keresek III. és
IV. elemist, I. gimnazista
gyermekekhez vidékre, aki
hebrei, t. t. is tanít.
Értekezni lehet Pál Samu-
nál, Szeszgyár-utca 1.
7768

**Pénz nélkülérj-
hez meg,**

ki női kabátját az
„Urania“

áruházban vásárolja,
Calea Regele Ferdinand
34. (Urania-mozgóval
szemben). Izlésesen, si-
keresen, elegánsan és
olcsón öltözködhettek.
Sirocco 166

Jó izlés

jellemzi a szücs és szörmedivat árukban vezető

Mártonffy Testvérek

szücsök szörmeit és szörmemodellejt

Tekintse meg állandó kirakatainkat, raktárunkat és szenzációs kiállításukat.

Cluj, Piața Unirei No. 20. ★ Árumintavásár II. em., 16.

Angro! Legelőnyösebb bevásárlási forrás. Detail!

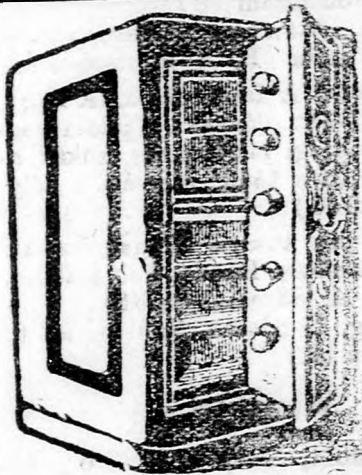

Személyposta — Gőzhajók

**Havre és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canada-ba.**

Felvilágosítások és jegyek:
„SARNIA“-nál

București, Rador 1572
Pasagiul Comédia

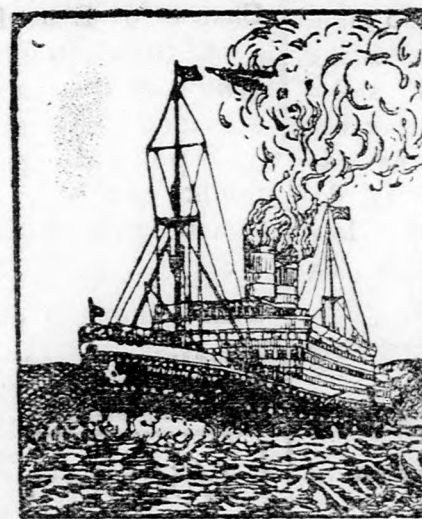
Fabrică de case de bani
Geldschrank-Fabrik
Pénzszekrénygyár

Jakabfi & Co

TIMIȘOARA
Str. Timotei Cip. (Battyány-n.) 3
Telefon 12-68

Képviseleteink és mintaraktárak:
Clujon Arthur Loevy & Co. szál-
lítók, Oradea-Maren „Stabil” gép-
lerakat Nagypiac, — Satu-Maren
Em. Weiss Söhne szállítók, —
Aradon Arnold Pollák szállító.

Dávid
A kolozsvári Mintavásár legelőnyösebb látványossága
Rador 2282
I. rangszekrényítő terme. B. épület, 21. szám

Figyelem!

**A QUOTA
Dél-AMERIKÁBA
NEM TELJES**

miután az odaváló bevándorlás korlátlan.
Aki tehát Argentiniába vagy Braziliába
gyorsan akar utazni, az irjon
azonnal prospektusért

Gosulich Line
Bucuresti, Cal. Grivitei 181

Legolcsóbb és legkényelmesebb ut AMERIKA, CANADA, ARGENTINA
és BRAZILIÁBA.

Vasúti utazás tartama a hajóig csak 48 óra! Csak egy határ

Legjobb gyermekápoló

HÖFER 1. számú gyermekhintőpora, HÖFER Baby Creme, Kapható az ösz-
szes patikákban, drogeriákban és illatszertárakban, továbbá Kolozsváron Emke-
drogeriában, Rózsa „Royal“-drogeria, Demeter-, Hintz- és Flohr-patikákban.

szerekesztő
NIVATAL
Kaj-Kolozsv
L. Pop, (Bra
telefon: Sz
kiadóh
S. N. Sz.
A kéziratok
szerkesztős
szedők, kéz
dunk

1924 szept

Ha az
suk és ere
pedig ez a
Herzl Tiva
volt, hogy
ezt a hata
születés es
a számüze
hatta el p
csak de do
szerre trib
fias nyilt
nagy nyilt
badulás el
gresszus:
pirító ren
dőség itt
önálló élet
bontakozt
lyek a né
az emberi
hogy láts
lekvő tén
egyetem
nélkül el
tudomást
követéle
Amit
lágkongre
bánati zsi
évre meg
vesen hoz
konferenci
nácskonza
immár öt
megbirkóz
és fenyege
digi konfé
adatok elő
amelyben
legderüset
megpróbál
göttünk,
a mérlege
szerepeln
nehéz ves
és tevéke
és igérte
lentős lép
megérésén
ellenére i
gunk elő
amelynek
ret a zsid
való küzd
lesztina
rétegekbe
értésre s
délyben
elvi ellen
ferencia f
kilitgítób
ferenciána
és multba
kell elfog
előttünk
Minde
maga kül
amely me
speciális
dania. Az
zetet és f
alekulatr
A másod
litikai cé
alapját a
dig muta